

KAKANJ

Cilj ove komparativne analize je utvrditi u kojoj su mjeri razvojne strategije Opštine Kakanj usklađene sa razvojnim potrebama poslovnog i civilnog društva koje su identifikovane u ovoj opštini tokom terenskog dijela istraživanja.

Analizom je obuhvaćeno 15 od ukupno 17 postojećih ciljeva održivog razvoja, koje je utvrdila Generalna skupština Ujedinjenih nacija (UN) sa ciljem da posluže kao globalne smjernice ka održivom razvoju. Korišteni su slijedeći ciljevi održivog razvoja:

- svijet bez siromaštva;
- svijet bez gladi;
- zdravlje i blagostanje;
- kvalitetno obrazovanje;
- rodna ravnopravnost;
- čista voda i sanitarni uslovi;
- pristupačna energija iz čistih izvora;
- dostojantven rast i ekonomski rast;
- smanjenje nejednakosti;
- održivi gradovi i zajednice;
- očuvanje klime;
- očuvanje vodenog svijeta;
- očuvanje života na zemlji;
- mir, pravda i snažne institucije;
- partnerstvom do cilja.

Analizom je utvrđeno da su razvojni strateški dokumenti Opštine Kakanj usklađeni sa društveno-ekonomskim razvojnim potrebama poslovnog i civilnog društva u tek šest od ukupno 15 posmatranih ciljeva održivog razvoja. U odnosu na pet ciljeva održivog razvoja je utvrđena djelomična usklađenost, dok je potpuna neusklađenost utvrđena u odnosu na četiri cilja održivog razvoja.

- Strategije Opštine Kakanj su usklađene sa slijedećim ciljevima održivog razvoja: kvalitetno obrazovanje; pristupačna energija iz čistih izvora; dostojanstven rad i ekonomski rast; smanjenje nejednakosti; očuvanje vodenog svijeta.
- U odnosu na šest ciljeva održivog razvoja utvrđena je djelomična usklađenost sa identifikovanim potrebama lokalne zajednice i to kod ciljeva: svijet bez siromaštva; zdravlje i blagostanje; čista voda i sanitarni uslovi; očuvanje klime; očuvanje života na zemlji; mir, pravda i snažne institucije.
- Potpuna neusklađenost razvojnih strategija Opštine Kakanj je utvrđena u odnosu na slijedeće ciljeve održivog razvoja: svijet bez gladi; rodna ravnopravnost; održivi gradovi i zajednice; partnerstvom do cilja.

Iz navedenog je evidentno da je pristup razvoju u Opštini Kakanj samo djelomično orijentisan ka održivom, participativnom razvoju. Važno je dodati da su u strateškim dokumentim pojedine relevantne potrebe lokalne zajednice navedene samo taskativno, odnosno bez jasno

definisano strateškog pravca budućeg djelovanja kako bi taj cilj zaista mogao biti i ostvaren. U takvim slučajevima je stepen usklađenosti razvojnih strategija procijenjen kao „djelomično usklađene“.

Nedostatak jasnije vizije o tranziciji ka održivom razvoju i većem stepenu njene usklađenosti sa izraženim potrebama lokalne zajednice ne iznenađuje. Naime, Opština Kakanj je izrazito industrijski grad gdje su rudnik uglja, termoelektrana i fabrika cementa već decenijama okosnica ekonomskog razvoja. U 2020. godini je čak 44 posto zaposlenih stanovnika Kaknja radilo jednoj od ove tri kompanije. Ostatak zaposlenih je koncentrisan u obrazovanju, javnoj upravi i trgovini, ili raspršen u brojim mikro preduzećima i obrtima zanatskog i poljoprivrednog profila.

Istovremeno, građani već generacijama plaćaju visoku ekološku i zdravstvenu cijenu takvog razvoja. Iz godine u godinu raste svijest o potrebi i neminovnosti tranzicije ka obnovljivim izvorima energije i održivom društveno-ekonomskom razvoju. Lokalna zajednica je u svojevrsnom procjepu i osjeća se ranjivo i nesigurno jer mora napraviti znatno veći i radikalniji iskorak nego mnoge druge lokalne zajednice koje nemaju tako veliki teret industrijskog naslijeđa, čvrsto utemeljenog na odlazećem fosilnom gorivu.

Međutim, ukoliko želi zaustaviti trend odlaska stanovništva i postati prosperitetna, održiva i stabilna zajednica, opštinska vlast u Kaknju će morati što prije početi praviti jasnije, hrabrije i dugoročnije planove i iskorake, te ih bolje usklađivati sa identifikovanim potrebama i potencijalima lokalne zajednice.

U narednoj tabeli je uporedni prikaz potreba lokalne zajednice utvrđene tokom terenskog istraživanja, potreba koje je utvrdila lokalna vlast Kaknja u svojim strateškim dokumentima, te stepen njihove međusobne usklađenosti u oblastima relevantnim za UN ciljevima održivog razvoja.

Ciljevi održivog razvoja	Razvojne potrebe identifikovane terenskim istraživanjem	Razvojne potrebe navedene u strateškim dokumentima Opštine Kakanj	Mjere i aktivnosti planirane u strateškim dokumentima	Procjena stepena usklađenosti razvojnih strategija
Svijet bez siromaštva	Siromaštvo u porastu, identifikovan niz ugroženih kategorija; .	Smanjenje izdvajanja za socijalno ugrožene kategorije, identifikovane iste ugrožene kategorije.	Prisutan je strateški fokus ka smanjenju siromaštva ali izostaju mjere; identifikovan problem ograničenih fondova za	Djelomično usklađene

			adekvatnu socijalnu zaštitu	
Svijet bez gladi	Narodna kuhinja Merhamet hrani građane u stanju socijalne potrebe; najpogođeniji su nezaposleni mladi, marginalizirane skupine, penzioneri i oboljeli.	Javna kuhinja se djelimično financira iz opštinskih fondova a 2021.godine Opština odobrila veći fond za rad kuhinje, obzirom da su potrebe stanovništva u porastu.	U strategiji se ne spominju ni glad ni javna kuhinja; evidentno je da se broj nekih ugroženih kategorija povećava.	Neusklađene
Zdravlje i blagostanje	Neadekvatna primarna zdravstvena zaštita; potrebni redovni sistematski pregledi, sa naglaskom na disajne puteve kao prevenciju teških oboljenja izazvanih industrijskim zagađenjem.	Evidentiran je nedostatak efikasnih zdravstvenih usluga za sve građane Kaknja; evidentirano smanjenje broja oboljelih od najčešćih bolesti među kojima su kardiovaskularne, respiratorne i dijabetes.	Izražena opredijeljenost za nužnim unaprijeđenjem zdravstvene zaštite; bez konkretnih strateških pravaca djelovanja u poboljšanju kadrovskih ili infrastrukturnih kapaciteta;	Djelomično usklađene
Kvalitetno obrazovanje	Nedostatak kvalitetnog obrazovanja i adekvatne opreme u školama; nedostatak prostora za vrtiće; nedostatak programa usavršavanja nastavnog kadra.	Prepoznata je potreba za kvalitetnijim obrazovanjem, njegovim usklađivanjem sa potrebama tržišta, nabavkom opreme u školama i rješavanje problema	Opština stipendira učenike deficitarnih zanimanja; planira uvođenje programa prekvalifikacija odnosno doškolovanja; usklađivanja programa obrazovnih institucija s potrebama tržišta;	Usklađene

		prostora za vrtiće.	uvođenje novih zanimanja i smanjenje produkcije nepotrebnih kadrova.	
Rodna ravnopravnost	Potreba za: uslugama brige o osobama u potrebi; zaštitu reproduktivnih prava žena; osnaživanjem žena pokretanjem ženskih biznisa; rodno senzitivnom kreiranju budžeta.	Nema prepoznatih potreba za zaštitu i unaprijeđenje rodne ravnopravnosti	Nema planiranih aktivnosti	Neusklađene
Čista voda i sanitarni uslovi	Ruralni dio Kaknja je nužno povezati na vodovod i kanalizaciju. Uvesti kontrolu potrošnje i kvaliteta lokalnih vodovoda.	Oko 69 posto domaćinstava je priključeno na javni vodovod; 31 posto domaćinstava koristi lokalne vodovode bez kontinuiranog monitoringa kvaliteta vode; samo 35% stanovništva ima pristup javnoj kanalizacionoj mreži a ostatak je priključen na privatni sistem odvodnje ili septik.	Postoji strateška opredjeljenost ali bez jasnih i konkretnih strateških pravaca djelovanja; navodi se da investicije u proširenje ovih usluga kontinuirano rastu.	Djelomično usklađene
Pristupačna energija iz čistih izvora	Proširenje daljinskog grijanja i gašenje brojnih	Izražen interes te evidentiran rast interesa i privrednih	Proširenje daljinskog grijanja, poticanje korištenja	Usklađene

	kotlovnica koje su veliki zagađivači.	subjekata za ulaganja u obnovljivu energiju.	obnovljivih izvora energije, ekološki prihvatljivih goriva i povećanje energijske efikasnosti objekata	
Dostojantven rast i ekonomski rast	Dominantni poslodavci su prljave industrije bazirane na fosilnim gorivima; rizik otpuštanja oko 600 do 700 rudara; mala i srednja poduzeća kao budući nosioci privrednog razvoja; trend odlaska zbog kojeg poslodavci teško dolaze do kvalifikovanih radnika.	Identifikovan nedostatak radne snage uslijed migracije; nedostatak osnovnih vještina kod mladih i odrasle radne snage; potreba za unapređivanjem vještina radne snage zbog promjena u potražnji na tržištu rada i novih tehnologija;	Stipendiranjem učenika deficitarnih zanimanja Opština indirektno usaglašava potrebe privrede i ponudu radne snage putem zanimanja za koja se mladi školuju; intenziviranje programa poticaja za zapošljavanje i samozapošljavanje mladih; poticaji poljoprivredi i ruralnom razvoju.	Usklađene
Smanjenje nejednakosti	Evidentna socijalna isključenost osoba iz ruralnih krajeva i Roma.	Uočen trend da stanovništvo napušta ruralna i doseljava u urbanija područja; potreba unaprijeđenja kvaliteta života u ovim područjima koji je znatno niži u odnosu na gradska i prigradska naselja.	Za bolju i kvalitetniju povezanost ruralnih područja s gradom nužna su ulaganja u mrežu puteva; politikom ruralnog razvoja, zaustaviti proces deruralizacije; očekuje se početak izgradnja stambenih objekata u Romskom naselja	Usklađene

			Varda od 2021.- 2023.godine.	
Održivi gradovi i zajednice	Prelazak na ekološki održivu industriju; usavršavanje socijalnih usluga; transparentni rad državnih institucija; iskorjenjivanje korupcije i nespotizma; jačanje demokratije i prava na slobodu mišljenja i govora.	Unapređenje konkurentnost i održivost lokalne privrede je navedeno kao strateški cilj ali nije objašnjeno. Identifikovana nedovoljna intersektorska saradnja u rješavanju sigurnosnih izazova i korupcije.	Nema predloženih mjera.	Neusklađene
Očuvanje klime	TE Kakanj nema sistem odsumporavanja.	Evidentirano je da je Kakanj jedan od najzagađenijih gradova BiH ali u strateškim dokumentima nema temeljitijeg bavljenja smanjenjem emisija sumpora	Proširenje daljinskog grijanja; poticanje korištenja obnovljivih izvora energije; Prelazak na ekološki prihvatljiva goriva i povećanje energijske efikasnosti objekata.	Djelomično usklađene.
Očuvanje vodenog svijeta	Rijeke Bosna i Vogošća su izrazito zagađene i opterećene industrijom, kanalizacijom i otpadom.	Visok nivo zagađenja voda; nerazvijeni institucionalni kapaciteti za zaštitu okoline; nema postrojenja za prečišćavanje kanalizacionih voda koje sadrže otpadne komunalne, industrijske kao i	Potrebno je u budućnosti planirati izgradnju prečištača; uvesti valorizaciju podataka iz monitoringa kvaliteta voda; Osigurati sistemski nadzor i praćenje kvaliteta pitke vode;	Usklađene

		oborinske, što najviše zagađuje vodotoke; termoelektrana, cementara i rudnik navodno imaju prečistače koji dobro funkcionišu.		
Očuvanje života na zemlji	Rastuće deponije šljake pored rudnika i termoelektrane; divlje deponije smeća; nema reciklaže.	Šljakište termoelektrane zauzima 18 ha, a planirano je sukcesivno proširenje za još 66 hektara u budućem periodu.	Potrebno povećati udio sortiranja otpada; izgraditi reciklažnu stanicu; podržati programe za sanaciju i rekultivaciju područja na kojima je završena eksploatacija.	Usklađene
Mir, pravda i snažne institucije	Nejednak i stranački uslovljen pristup poticajima, resursima, školstvu, zdravstvu i drugim socijalnim uslugama; korupcija sveprisutna a naročito u zapošljavanju u javnom sektoru.	Nedovoljna intersektorska saradnja u rješavanju sigurnosnih izazova i korupcije,	Približiti javne usluge građanima uz razvoj društvene infrastrukture i institucionalnih kapaciteta u nadležnosti JLS za oblasti zdravstva, obrazovanja, socijalne zaštite, kulture i sporta	Djelomično usklađene
Partnerstvom do ciljeva	Razvojni centar Opštine Kakanj je pasivan i neophodan je veći učinak kako bi opravdao svoje postojanje.	Nema strateških planova vezanih za rad Razvojnog centra Kakanj.	Nema aktivnosti u strateškim dokumentima.	Neusklađene

